

SLO'IL MOLETIC TI C'ALAL

XBATIC TA PINCA

El cuento de los ancianos
cuando van a las fincas

por Domingo Gomez Gomez

Tzotzil de Chamula, Chiapas.
edición de prueba

INTRODUCCION

Este cuento es de unos hombres cuando caminaban a pie para ir a la finca y de lo que los sucedió. Es muy comentado en el pueblo de Chamula. Además forma parte de la tradición.

SLO'IL MOLETIC TI C'ALAL XBATIC TA PINCA

Ta la xalic ti moletic ta vo'one ti c'alal ta xbatic ta pincao ta la stsob sbaic bal ep ti moletique. Tu'un ti c'alal xbatic ta pincao, ep c'ac'al ta la xanavic. Ti c'alal ta xbatic ta pinca ti moletique ta la xanavic ta jun muc' ta be.

Ta xalic ti moletique, ti c'alal ta xmal ti c'ac'alo ta la xcom vayicuc ta be, yo' ta xvo'ic, ta xuch' smats'ic. Ta la xalic ti moletique, oy xa ox la yoxibal c'ac'al ti jech ixanavic bal ta bee. Oy jun ac'ubal, ti nopol lajuneb ora ac'ubal, ti laj yilic ti muc' ta bolom, ti bu chvayic ti moletique. Ta tsc'an chtiatic ta bolom. Jech xal un, ti moletique toj ep ixi'ic ti c'alal laj yilic ti bolome.

Jech o xal un ti moletique, oy jlom ti ijatavic/ Oy jlom ti moletique, laj la sjoyobtaic ta maquel ti bolome, xchi'uc xmachitaic.

Ti c'alal jech laj spasic ti moletique, ti laj smaquic ti bolome, jech o xal ti bolome, ta jech to la yepal ti isac ch'ay ta yolem squeeoval jun to'. Ti c'alal jech laj yilic ti moletic, ti sac ch'ay ti bolome, jech o xal ti moletique lic snopic:

--jC'usi chcctic? --xiic scotolic ti moletique.

Pero oy jun ta scotolic ti moletique, ti laj yal:

--jC'uel avil! La', cac'betic machita li banomile --xi ti june. Jech o xal un ti moletique, laj yac'beic machita ti banomile, ti buy sac ch'ay ti bolom ti ta squeoval te'e.

Ti va'i s'elan laj spasic ti moletique, c'ajomal stuc ti banomile, laj sebolanic comel ta machita ti banomile ti c'alal jech laj spasic ti moletic ti bu laj sebolanic ta machita ti banomile.

Ts'acal to un, ti moletique, laj yac'beic comel ats'am, moy ti banomil, ti buy isac ch'ay ti bolome. Laj la snopic ti moletique, ti mu xa xcha'cuxi ti bolome. Ti c'alal jech laj spasic ti moletique, sjunul yo'nton bat vayicuc ta be, ti bu chvayique.

Ta yoc'lomal, c'alal isacub ti osile, ti moletique bat sq'uelic ti buy laj yac'beic ats'am, moy ti banomile. Ja' to laj yilic ti moletique, ti tey bitsil laj staic ti bolome. Jech o xal ti moletique, lic snopic snuculil ti bolome.

Pero oy jun ta scotol ti moletiquei
laj yal;

-- C'u cha'al ta xavich'ic bal snuculic
ti bolome? Mi mu'yuc asst ti llajaxilic
ta ist c ch'ay ti bolome? --xi ti jun
mol ta stojol ti xchi'iltaque. Ti c'alal
jeh laj ti jun mole, jeh o xal ti yan
moletique, lic xi'icue scotolic. Jeh
xal ti moletique, laj stam bal sbeic
c'alal to pinca.

C'alal jeh ic'otic ta pinca ti
moletique, lic stani slo'ilic ta stojol ti
cristianoetique. Jeh o xal un ti
cristianoetique, lic ochuc xi'el ta
yo'ntonic ti c'alal laj ya'ic ti va'i
s'elan laj yalic ti moletique. Jeh
o xal un ti cristianoetique, ti c'alal
sta yoril ti xtalic ta snaique, ep ta
stsob sbaic talel ta scoj ti x'el
yu'un ti bolome.

Laj ti lo'ile

Autor: Domingo Gomez Gomez

Lengua: Tzotzil de Chamula

Investigador: Canuto Jacobo

Fecha: 8 de Enero de 1974

Esta edición está hecha bajo
la dirección del Instituto
Linguístico de Verano y consta de
25 ejemplares.